

Spis treści

Od Redakcji	15
Editorial.....	19
Słowo wstępne JE dr. hab. Rafała Markowskiego, Biskupa Pomocniczego Warszawskiego	23
Słowo wstępne ks. dr. hab. Macieja Bały, prof. UKSW, Prorektora.....	25
Słowo wstępne ks. prof. dr. hab. Piotra Tomasika, Dziekana Wydziału Teo- logicznego UKSW	27
Słowo wstępne ks. prof. dr. hab. Jana Krokosa, Prodziekana Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW.....	29
Biogram ks. prof. dr. hab. Tadeusza Dajczera	33
Biography note about Rev. Prof. Tadeusz Dajczera	37
Kalendarium życia i działalności	41
Bibliografia ks. prof. dr. hab. Tadeusza Dajczera	43
Bibliografia podmiotowa	43
Bibliografia przedmiotowa	51
Wykaz prac magisterskich powstałych w Akademii Teologii Katolickiej pod kierunkiem ks. prof. Tadeusza Dajczera.....	55

CZĘŚĆ I: ARTYKUŁY

WOKÓŁ MYŚLI I PISM KS. PROF. DR. HAB. TADEUSZA DAJCZERA

Ks. TADEUSZ DAJCZER, Autoreferat o zainteresowaniach i działalności naukowo-badawczej i dydaktyczno-wychowawczej.....	63
EUGENIUSZ SAKOWICZ, Księdza profesora Tadeusza Dajczera rozumienie teologii religii.....	67

BP RAFAŁ MARKOWSKI, Księża prof. Tadeusza Dajczera strukturalna definicja religii	81
Ks. LEONARD FIC, Chrześcijaństwo w myśli ks. prof. Tadeusza Dajczera	99
ZOFIA SOKOLEWICZ, Jedność świata Indian kalifornijskich. Przełamywanie stereotypów w myśleniu o wierzeniach religijnych tak zwanych ludów pierwotnych.....	111
WANDA ZAGÓRSKA, Współczesne zachowania quasi-mityczne. Aplikacja fenomenologii religii ks. prof. Tadeusza Dajczera do psychologii antropologicznej	121
O. PAWEŁ MAZANKA CSSR, Metafizyka relacji w pismach ks. prof. Tadeusza Dajczera	141
Ks. BOLESŁAW SZEWC, Metoda i język pism duchowych ks. prof. Tadeusza Dajczera	157

RELIGIOZNAWSTWO I MISJOLOGIA

O. ASHENAFI YONAS ABEBE IMC, Rozwiązywanie konfliktów i utrzymywanie pokoju w wieloetnicznej, wielokulturowej i wieloreligijnej Etiopii.....	171
O. RADOSŁAW BRONIEK OP, „Inicjacyjne” badanie religii w ujęciu Mircei Eliadego	183
S. ANNA MIŚKOWIEC FMM, Obrazy makro- i mikrokosmiczne świata Inków	201
PATRYCJA HALINA STANISZEWSKA-POBIKROWSKA, Obrzędowość ślubu wietnamskiego	229
PAWEŁ SZUPPE, Ogólna charakterystyka wybranych komponentów w tradycyjnych religiach afrykańskich	241
MAGDALENA RZYM, Chrześcijaństwo w spotkaniu z religiami Indii. Teologia Bede Griffithsa	253
Ks. ANDRZEJ WAŃKA, O wierze i wierze kościelnej	265

TEOLOGIA I PRAWO, FILOZOFIA, PSYCHOLOGIA I PEDAGOGIKA

Ks. WOJCIECH GÓRALSKI, Kult Eucharystii w listach pasterskich, orędziach i rozporządzeniach bł. abp. Antoniego Juliana Nowowiejskiego	285
Ks. DARIUSZ KURZYDŁO, Wychowanie do postawy kontemplacyjnej.....	297
Ks. IRENEUSZ MROCZKOWSKI, Moralno-duchowe implikacje Wielkiej Pokuty Polaków	311

PAWEŁ SOKOŁOWSKI, Postmodernistyczny papież?	321
Ks. PRZEMYSŁAW KACZKOWSKI, Wiara poszukująca zrozumienia w filozofii Edyty Stein.....	341
MACIEJ PAPIERSKI, Wierność obietnicy fundamentem bycia osobowego według Paula Ricoeura	357
CZESŁAW WALESIA, MAŁGORZATA TATAŁA, ELŻBIETA RYDZ, Podejście dwupodmiotowe w kształtowaniu religijności małego dziecka	367
ZOFIA KONASZKIEWICZ, Szkoła muzyczna jako szansa rozwojowa dla dzieci i młodzieży	381

CZĘŚĆ II: ZASTOSOWANIA DZIEŁ KS. PROF. DR. HAB. TADEUSZA DAJCZERA W FORMACJI DUCHOWEJ

HANS GEORG MÜLLER, Pfarrer, Die eucharistische Spiritualität von Prof. Tadeusz Dajczera und die geistliche Erneuerung in der Pfarrei	403
Ks. HANS GEORG MÜLLER, Proboszcz, Duchowość eucharystyczna ks. prof. Tadeusza Dajczera i odnowa duchowa w parafii	411
TEKSTY PROWADZĄCE WPROST DO KONTAKTU Z BOGIEM. Wywiad z s. dr Czesławą Teresą Wójcik USJK.....	419

CZĘŚĆ III: WSPOMNIENIA

<i>Propter amorem scientiam</i> . Wywiad z ks. Witoldem Broniewskim.....	427
Zaangażowanie i pracowitość pomimo cierpienia. Wywiad z ks. dr. Aleksandrem Chyckim	433
Widzenie wiary. Wywiad z ks. dr. hab. Leonardem Ficem, prof. UKSW	437
Uwrażliwiał na rozwój życia wewnętrznego. Wywiad z abp. dr. hab. Marianem Gołębiewskim	443
Młody kapłan pogłębiony duchowo. Wywiad z ks. prof. dr. hab. Wojciechem Góralskim.....	449

Ksiądz Tadeusz Dajczer przez pryzmat czasu i dzieł. Wspomnienie ks. prałata Aleksandra Kustry.....	451
Dał się porwać Eucharystii. Wywiad z ks. prof. dr. hab. Janem Łachem	461
Fenomenolog religii. Wywiad z ks. dr. Rafałem Markowskim	467
Heros wiary. Świadcstwo bp. dr. Wiesława Alojzego Meringa.....	481
Praca naukowa ks. prof. Tadeusza Dajczera w kontekście misji <i>ad gentes</i> . Świadcstwo s. dr Anny Miśkowiec FMM	483
Świadek Tajemnicy. Wywiad z s. dr Anną Mroczek CSA	489
Co piątek na Tamce... Wywiad z ks. dr. Andrzejem Panasiukiem, proboszczem parafii św. Michała Archanioła w Mieścisku	493
Przyjaciel Boga. Wywiad z s. Jolantą Radzik CSA	499
Poznawanie innych religii uczy miłości do własnego Kościoła. Wywiad z prof. dr. hab. Eugeniuszem Sakowiczem	505
Nauka służy wierze. Wywiad z prof. dr hab. Zofią Sokolewicz	519
Rzetelny naukowiec żyjący dogłębnie kapłaństwem. Wywiad z bp. dr. Andrzejem Suskim, Ordynariuszem Diecezji Toruńskiej.....	533
Profesor w ukłonie przed drugim człowiekiem. Wywiad z s. dr Czesławą Teresą Wójcik USJK.....	541
Boży pasjonat. Świadcstwo s. prof. dr hab. Zofii Józefy Zdybickiej USJK	547
Noty biograficzne.....	553

Contents

Editorial [in Polish].....	15
Editorial [in English].....	19
Foreword by Very Rev. Dr. Rafał Markowski, Warsaw auxiliary bishop	23
Foreword by Rev. Dr. Maciej Bała, Professor of UKSW, Prorector.....	25
Foreword by Rev. Prof. Piotr Tomasiak, Dean of the Department of Theology	27
Foreword by Rev. Prof. Jan Krokos, Vice-Dean of the Department of Philosophy	29
Biography note about Rev. Prof. Tadeusz Dajczer [in Polish].....	33
Biography note about Rev. Prof. Tadeusz Dajczer [in English]	37
Chronology of Rev. Prof. Tadeusz Dajczer's life	41
Bibliography of Rev. Prof. Tadeusz Dajczer.....	43
Works of Rev. Prof. Tadeusz Dajczer	43
Literature about Rev. Prof. Tadeusz Dajczer and his works	51
List of the master thesis written under direction of Rev. Prof. Tadeusz Dajczer.....	55

PART I: ARTICLES

AROUND THE THOUGHT AND WORKS OF REV. PROF. TADEUSZ DAJCZER	
REV. TADEUSZ DAJCZER, Self-report about scientific and didactic interests and activity.....	63
EUGENIUSZ SAKOWICZ, The Reverend Professor Tadeusz Dajczer's understanding of the theology of religions	67
M. REV. RAFAŁ MARKOWSKI, Rev. Prof. T. Dajczer's structural definition of religion.....	81

REV. LEONARD FIC, Christianity in the thought of the Rev. Prof. Tadeusz Dajczer	99
ZOFIA SOKOLEWICZ, The Unity of Californian Indians. Breaking stereotypes of thinking about the religious beliefs of so-called primitive people	111
WANDA ZAGÓRSKA, Modern quasi-mythical behaviours. Application of phenomenology of religion by Rev. Prof. Tadeusz Dajczer to anthropological psychology	121
FR. PAWEŁ MAZANKA CSSR, Metaphysics of relation in the writings of Rev. Prof. Tadeusz Dajczer	141
REV. BOLESŁAW SZEWC, The method and the language of Rev. Prof. Tadeusz Dajczer's spirituals writings	157

RELIGIOUS STUDIES AND MISSIOLOGY

O. ASHENAFI YONAS ABEBE IMC, Conflict resolution and peace management in multi-ethnic, multi-cultural and multi-religious Ethiopia.....	171
FR. RADOŚLAW BRONIEK OP, "Initiation" study of religion in terms of Mircea Eliade.....	183
S. ANNA MIŚKOWIEC FMM, Images of macro- and micro-cosmic world of the Incas	201
PATRYCJA HALINA STANISZEWSKA-POBIKROWSKA, Wedding ceremonies in the practice of the Vietnamese diaspora in Poland	229
PAWEŁ SZUPPE, General characteristics of the selected components in traditional African religions	241
MAGDALENA RZYM, Christianity in meeting with religions of India. Theology of Bede Griffiths	253
REV. ANDRZEJ WAŃKA, Ecclesial aspect of faith.....	265

THEOLOGY AND LAW, PHILOSOPHY, PSYCHOLOGY AND PEDAGOGICS

REV. WOJCIECH GÓRALSKI, The cult of the Eucharist in apostolic letters and blessed archbishop Antoni Julian Nowowiejski's directives	285
REV. DARIUSZ KURZYDŁO, Education for contemplative attitude as a requirement of modern times	297
REV. IRENEUSZ MROCZKOWSKI, Moral and spiritual implications of the Great Penance of Poles	311
PAWEŁ SOKOŁOWSKI, Postmodern Pope?	321

REV. PRZEMYSŁAW KACZKOWSKI, Faith seeking understanding in the philosophy of Edith Stein.....	341
MACIEJ PAPIERSKI, Faithfulness to the given word as a foundation of personal existence according to Paul Ricoeur.....	357
CZESŁAW WALESIA, MAŁGORZATA TATAŁA, ELŻBIETA RYDZ, Two subjects approach in shaping religiosity in small children.....	367
ZOFIA KONASZKIEWICZ, Music school as a development opportunity for children and youth.....	381

PART II: APPLICATION OF REV. PROF. TADEUSZ DAJCZER'S WORKS IN SPIRITUAL FORMATION

HANS GEORG MÜLLER, Pfarrer, Die eucharistische Spiritualität von Prof. Tadeusz Dajczer und die geistliche Erneuerung in der Pfarrei.....	403
REV. HANS GEORG MÜLLER, Pastor, Rev. Prof. Tadeusz Dajczer's Eucharistic spirituality and spiritual renewal in the parish.....	411
TEXTS GUIDING DIRECTLY INTO CONTACT WITH GOD, Interview with S. Dr Czesława Teresa Wójcik USJK.....	419

PART III: MEMOIRS

<i>Propter amorem scientiam</i> , Interview with Rev. Witold Broniewski.....	427
Commitment and diligence despite suffering, Interview with Rev. Dr. Aleksander Chycki.....	433
The eyes of faith, Interview with Rev. Dr. Leonard Fic, prof. UKSW.....	437
He inspired the development of the spiritual life, Interview with Archbishop Dr. Marian Gołębiowski.....	443
The young priest deepened spiritually, Interview with Rev. Prof. Wojciech Góralski.....	449
Rev. Aleksander Kustra, Rev. Tadeusz Dajczer through the prism of time and works.....	451
He was drawn into the Eucharist, Interview with Rev. Prof. Jan Łach.....	461

The phenomenologist of religion, Interview with Rev. Dr. Rafał Markowski.....	467
The Most Rev. Wiesław Alojzy Mering, The Heroes of faith.....	481
S. Anna Miśkowiec FMM, The scientific work of Rev. Prof. Tadeusz Dajczer in the context of the mission <i>ad gentes</i>	483
Witness to the Mystery, Interview with S. Dr. Anna Mroczek CSA.....	489
Each Friday at Tamka Street..., Interview with Rev. Dr. Andrzej Panasiuk	493
Friend of God, Interview with S. Jolanta Radzik CSA.....	499
Knowledge of other religions teaches to love own Church, Interview with Prof. Eugeniusz Sakowicz	505
Science serves faith, Interview with Prof. Zofia Sokolewicz	519
Honest scientist profoundly living his priesthood, Interview with The Most Rev. Dr. Andrzej Suski.....	533
Professor bowing to the other Man, Interview with S. Dr. Czesława Teresa Wójcik USJK	541
S. Prof. Zofia Józefa Zdybicka USJK, Focused on God.....	547
Biographical notes	553

Od Redakcji

Tak naprawdę zostanie po mnie tylko to, co Bóg we mnie zbudował¹.

Możliwość upamiętnienia postaci i dzieł Księdza Profesora Tadeusza Dajczera jest dla nas zaszczytem i radością. Święty Ireneusz powiedział: „Chwałą Boga jest żywy człowiek”. Dla wielu ludzi właśnie tą szczególną chwałą Boga jest życie Księdza Profesora. Jako religioznawca i teolog, którego dorobek naukowy wpisuje się dziś w nurt wielkich fenomenologów religii, takich jak Rudolf Otto (1869–1937), Gerardus van der Leeuw (1890–1950) czy Mircea Eliade (1907–1986)², był jednocześnie człowiekiem rozmiłowanym w Bogu i w życiu wewnętrznym.

W czasach trudnych dla Kościoła w Polsce stał się prekursorem katolickiego religioznawstwa i jego metody fenomenologicznej. Stworzył oryginalną definicję fenomenu religii. Po latach badań przeprowadzonych nad religiami pozachrześcijańskimi, w kontekście pojawiających się w religioznawstwie, i nie tylko, tendencji relatywizujących systemy religijne, podjął w sposób całościowy problematykę oryginalności chrześcijaństwa wobec innych religii świata. W obliczu procesów globalizacyjnych oraz niebezpieczeństwa zanikania i zacierania się tożsamości kulturowej i religijnej jego badania wpisały się w obronę światowego dziedzictwa religijno-moralnego i kulturowego o podłożu judeo-chrześcijańskim. Twórczość naukowa Księdza Dajczera – jak podkreśla bp Rafał Markowski, jego uczeń – „stanowi istotny wkład w rozwój religioznawstwa, zwłaszcza polskiego, wkład, który, jak się wydaje, nigdy nie został właściwie dostrzeżony i doceniony”³.

Postać Księdza Profesora nie może być zapomniana. Dlatego w środowiskach, z którymi był związany, zrodziła się inicjatywa zorganizowania sympozjum naukowego poświęconego Jego osobie i dziełom. Sympozjum to, pod hasłem „Mądry przewodnik w drodze do prawdy – Ksiądz Profesor Tadeusz Dajczer (1931–2009). *Pro memoria*”, odbyło się na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego

¹ Ks. T. Dajczer, *Zdumiewająca bliskość. Rozważania o Eucharystii 2*, wyd. 2, Warszawa 2008, s. 51.

² Zob. ks. L. Fic, *Chrześcijaństwo w myśli ks. prof. Tadeusza Dajczera*, s. 99 tej książki.

³ Bp R. Markowski, *Rozumienie chrześcijaństwa w badaniach ks. Tadeusza Dajczera w kontekście fenomenologii religii*, Warszawa 2013.

w Warszawie 26 listopada 2015 r. Gospodarzami byli Wydział Teologiczny i Wydział Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Kontynuacją tego wydarzenia jest niniejsza księga zawierająca prace dedykowane Księdzu Profesorowi. Są to artykuły naukowe przygotowane przez autorów z UKSW oraz innych ośrodków akademickich w Polsce, a także wybrane wspomnienia tych, którzy w osobistym spotkaniu z jego osobą i dziełami zostali zainspirowani w poszukiwaniach naukowych i duchowych.

Równoległe z zaangażowaniem *propter amorem scientiam* był on człowiekiem autentycznego życia wewnętrznego. Przełomowym stało się w jego życiu spotkanie ze świętym Ojcem Pio, które zapoczątkowało jego radykalne dążenie do świętości i heroiczne prowadzenie do niej innych. Przez kilkadziesiąt lat poświęcał swój czas i siły penitentom, których miał setki, również z zagranicy. Widać w tym było niezwykle umiłowanie dusz ludzkich. Prowadził też grupy życia wewnętrznego. Z jednej z nich wyłonił się w roku 1985 Ruch Rodzin Nazaretzańskich. Ruch bardzo szybko rozprzestrzenił się w Polsce i w wielu krajach świata, gdzie do dziś jest obecny.

Wydana w roku 1992 książka Księdza Dajczera *Rozważania o wierze* stała się unikalnym podręcznikiem życia wiarą. Przetłumaczona na 29 języków dotarła do czytelników w 36 krajach. Prawie każdego roku, gdzieś na świecie, ukazuje się nowe wydanie tego dzieła. Książki z serii „Rozważania o Eucharystii”, opublikowane u schyłku jego życia, mają 21 wydań w Polsce (wraz z audiobookami) i około 20 za granicą.

Biskup Andrzej Suski zauważa, że gdyby Kościół badał osobę Księdza Dajczera, to zgodnie z tym, jakim go osobiście znał i pamięta, byłby to kandydat do chwały ołtarzy, dla ukazania prawdy i dla dobra Kościoła. Potrzebny jest taki wzór, zwłaszcza kapłanom – harmonijnego połączenia pełni kapłaństwa z byciem rzetelnym naukowcem. Duchowni będący jednocześnie ludźmi nauki zawsze stoją w obliczu niebezpieczeństwa, że będą bardziej naukowcami niż kapłanami⁴.

Zachęcamy do lektury księgi, która składa się z tekstów wprowadzających i trzech merytorycznie wyodrębnionych części. We wprowadzeniu znajdziemy słowo wstępne JE bp. dr. hab. Rafała Markowskiego oraz Władz Uniwersytetu: ks. Prorektora dr. hab. Macieja Bały, prof. UKSW, ks. Dziekana Wydziału Teologicznego prof. dr. hab. Piotra Tomasika oraz ks. Dziekana Wydziału Filozofii UKSW prof. dr. hab. Jana Krokosa. Jest tu również biogram i kalendarium życia ks. prof. Tadeusza Dajczera, jego bibliografia podmiotowa i przedmiotowa oraz spis prac magisterskich przygotowanych pod jego kierunkiem.

Część pierwsza zawiera 22 artykuły naukowe poprzedzone autoreferatem Księdza Dajczera przygotowanym do profesury. Pierwszych siedem tekstów nawiązuje

⁴ Zob. Wspomnienie bp. Andrzeja Suskiego w tej księdze, *Rzetelny naukowiec żyjący dogłębnie kapłaństwem*, s. 533.

bezpośrednio do nurtów jego twórczości naukowej i duchowej. Pięć z nich dotyczy sposobu rozumienia teologii religii, autorskiej definicji religii, ujęcia chrześcijaństwa, inicjacji w kulturach plemiennych oraz aplikacji jego myśli religioznawczej do psychologii antropologicznej. Dwa pozostałe mówią o metafizyce relacji, metodzie i języku w jego pismach duchowych. Kolejnych siedem artykułów należy do dyscyplin naukowych najbliższych Księdzu Profesorowi: religioznawstwa i misjologii. Część pierwszą zamyka osiem tekstów reprezentujących teologię, prawo, filozofię, psychologię i pedagogikę. Ich autorzy, ukazując swoje osiągnięcia, chcieli przyczynić się do upamiętnienia osoby i dorobku Księdza Dajczera.

Jego dzieła są wykorzystywane do formacji duchowej w Polsce i za granicą. W części drugiej księgi znajdują się teksty o charakterze świadectw zawierające tego przykłady. Część trzecia zawiera 18 wspomnień kolegów ze studiów lub z uczelni, studentów oraz tych, którzy dzielili z nim myśl naukową.

* * *

W szczególny sposób dziękujemy Władzom Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie i Wydawnictwu Naukowemu UKSW za możliwość wydania tego dzieła. Wyrażamy głęboką wdzięczność wszystkim P.T. jego Autorom za to, że pragnęli upamiętnić Kapłana i Naukowca, który „dał Kościołowi najwięcej, ile można dać”⁵.

Redaktorzy

⁵ Wspomnienie bp. Rafała Markowskiego w tej księdze: *Fenomenolog religii*, s. 467.